אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת קנז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ט אלול תרס"ח - יפו
נמען: הרב בנימין זאב הלוי הורוביץ

הרב קוק שולח את מה שכתב על הפעולה במושבות. בעניין שפה זרה בבתי ספר כפריים יש מחלוקת פדגוגית, והרב קוק אינו קובע מסמרות. את השבחים שנתן לבתי הספר החדשים על דרך ארץ כתב מאומדנה, כי לא ביקר בהם, אבל הרושם השלילי שלהם על הדת ידוע ממעשיהם. עלינו לשפר את מעשינו כאילו הם מתוקנים כראוי.

עיקרי הדברים

- החינוך במושבות.
- שפה זרה בבתי ספר כפריים.
- מתחרים בבתי הספר החדשים ביושר.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ט אלול תרס"ח[4]. [כ"ט אלול תרס"ח (1908)] שנה טובה ומעוטרת בכוח"ט[5] בספרן שצ"ג, לכ'[6] ידידי הרב המאוה"ג[7] איש חי רב פעלים, כליל חמודות, מוהר"י[8] בנימין הלוי הורוויץ [הרב יונתן בנימין הלוי הורוביץ, נציג "ארגון הפקידים והאמרכלים של אמסטרדם" בארץ ישראל] שליט"א[9], שלו'[10] וברכה.

הנני שולח בזה לכבוד תורתו את אשר העליתי על הגליון ממחשבתי ע"ד[11] פעלנו במושבות. [תזכיר של הרב קוק על חיזוק הדת והחינוך התורני במושבות, שנועד להישלח לארגון הפקידים באמסטרדם] אמנם ע"ד נחיצת איזו שפה זרה במושבות [שאלת לימוד שפה זרה בתלמודי התורה שבמושבות, לצד הלימודים העבריים] יש חולקים מטעם הפדגוגיה, ואומרים שבבתי-ספר נמוכים של כפרים כאלה אין צורך בזה, רק שיהיו הלמודים העברים נלמדים בסדר נכון, וההנהגה תהי'[12] מנומסת

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5 בכוח"ט - בכתיבה וחתימה טובה
6 לכ' - לכבוד
7 המאוה"ג - המאור הגדול
8 מוהר"י - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
9 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10 שלו' - שלום
11 ע"ד - על דבר
12 תהי' - תהיה

כראוי בכל התכסיסים כאשר דברנו. ושמעתי שבבתי-הספר שלהם [בתי הספר החילוניים במושבות] חדלו כעת מלימוד שפה אחרת. ע"כ[13] איני קובע מסמרות בפרט זה.

השבחים של תכסיסי ד"א, [דרך ארץ – נימוסים והליכות] ששבחתי בהם את בתי-הספר, הנני אומרם רק מאומדנא, אבל ידיעה פנימית אין לי מהם, כי לא בקרתים מעולם. אמנם הידיעה ע"ד הרושם השלילי שהם עושים ע"ד הדת והיהדות - זה אין צריך לביקור, שמעשיהם מוכיחים עליהם. ויוכל להיות שאין בהם אותם הצדדים היפים החיצונים, אבל מ"מ[14] לנו הוא ענין אחד, כי עלינו לשפר מעשינו כאילו היו הם באמת מתוקנים כראוי, ובזה נצליח בעה"י[15].

מה טוב הי'[16] אם יהי'[17] אפשר שאראה את עבודת כת"ר[18] באשכנזית לפני השילוח לתמן. [התרגום לגרמנית שהכין הרב הורוביץ לתזכיר, לפני שליחתו לאמסטרדם ("לתמן" – לשם)]

הנני חותם בברכה, ברכת השנים לטובה ולברכה לחיים טובים ארוכים ומתוקנים, כנה"ר[19] ונפש ידי"ע[20] דוש"ת[21] מצפה לישועת ד' על עמו ונחלתו ב"ב[22] בקרוב,

הק' אברהם יצחק ה"ק

ע"ד בית הועד, לא מצאתי כעת לנכון לדבר, ועוד נקוה לקחת בזה דברים כראוי, יחזקנו ד' ע"ד כבוד שמו ואומץ תוה"ק[23] על אדמת הקודש. הנ"ל[24]

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

13 ע"כ - על כן
14 מ"מ - מכל מקום
15 בעה"י - בעזרת השם יתברך
16 הי' - היה
17 יהי' - יהיה
18 כת"ר - כבוד תורתו
19 כנה"ר - כנפשו הרמה
20 ידי"ע - ידידו עוז
21 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
22 ב"ב - בני ביתו
23 תוה"ק - תורתנו הקדושה
24 הנ"ל - הנזכר לעיל